

ALÄEDDİN BEY

Karamanoğulları Devleti'nin
tanınmış beylerinden
(1361-1398).

Kitâbeler, vakfiyeler, paralar ve tarihî takvimlerle yerli ve yabancı çağdaş vekâyi'nâmelerden çoğunun gösterdiği gibi Alâeddin, bu hükümdarın lakabı değil adıdır. Alâeddin Ali ise onun çağdaşı Eretna Devleti hükümdarının lakabı ve adı olup Alâeddin Bey'den bu şekilde (Alâeddin Ali) bahsetmek doğru değildir. Şikârî'nin ona "Ebû'l-feth" denildiğine dair sözleri (*Karaman Tarihi*, s. 61, 107) kitâberlerce de doğrulanmaktadır.

743'te (1342-43) doğdu. Karaman Bey'in torunu Halil Bey'in oğludur. 1352'de Karaman Devleti tahtına çıkan ağabeyi Süleyman Bey'in yanında bulunarak onun en yakın yardımcısı oldu. Bu sırada Karamanoğulları'nın idaresinde İç İl'den başka ova bölgesinde sadece devlet merkezi Lârende (Karaman) bulunuyordu. Konya, Aksaray, Niğde ve Beyşehir'ye (Beyşehir) gelince bunlar Eretnalılar'a bağlı valiler tarafından idare ediliyor ve Konya ovasının en güzel otlaklarında da dâimî bir karışıklık unsuru olan Moğol oymakları oturuyordu. Ağır başlı, iyi kalpli ve dindar bir hükümdar olduğu anlaşılan Süleyman Bey 1361 yılında hânedandan Kasım ile diğer bazı devlet erkânı tarafından öldürüldü ve yerine tahta Kasım çıkarıldı. Bundan haberdar olan Alâeddin Bey ağabeyinin öcünü almak için harekete geçti ve topladığı askerle Lârende üzerine yürüyüp karşısına çıkan suikastçıları yendi; şehri ele geçirerek Karaman Devleti tahtına oturdu. Alâeddin Bey'in Karaman Devleti tahtına 1361 veya 1362'de geçmiş olduğu kabul edilebilir. Hükümdarlığının ilk yıllarını hâkimiyetini sağlamlaştırmakla geçirdi. Bu sırada Eretna ülkesinde de önemli olaylar cereyan ediyordu. Moğollar Eretna'nın yerine geçmiş olan oğlu Mehmed Bey'i yendikten sonra Kayseri'yi alıp yağmaladılar (1364). Sivas'a çekilmiş olan Mehmed Bey ise orada beyleri tarafından öldürüldü ve yerine çocuk yaştaki oğlu Alâeddin Ali geçirildi (Ekim 1365). Devletin sınırlarını genişletmek isteyen Karamanoğlu Alâeddin Bey, Eretnalılar'ın içine düştüğü durumu fırsat sayarak harekete geçti ve ilk olarak Konya'yı Eretna Devleti'nin valisi Ali Zerger'in elinden aldı (768/1366-67) ve şehrin idaresini kardeşlerinden Dâvud Bey'e verdi. Bundan sonra Alâeddin Bey'in Akşehir, Ereğ-

li ve diğer bazı yerleri de topraklarına kattığı anlaşılıyor. Alâeddin Bey bu esnada (769/1367-68), Moğollar'ın Eretna Hükümdarı Alâeddin Ali Bey'in kuvvetlerine yenilerek Orta Anadolu'nun batı kesimindeki mukavemetlerinin kırılmasından da faydalanarak Ilgın, Okluk Hisarı ile İshaklu'yu fethedip devletin sınırlarını genişlettiği gibi Niğde, Develü, Yavaş Kara Hisarı, Aksaray ve diğer bazı kaleleri de alarak başarılarını sürdürdü. Hatta 777 (1375-76) yılında Ürgüp ve Kayseri'yi bile eline geçirdi. Fakat Kayseri'deki hâkimiyeti çok sürmedi. Şehir Eretnalılar tarafından geri alındı. Şikârî'nin belirttiğine göre (*a.e.*, s. 106-113) Alâeddin Bey daha sonra Frenkler ile şiddetli çarpışmaların ardından Silifke kıyılarındaki küçük Körkes (Korikos) ile Lamasi (Lamas) kalelerini fethetti. Tarsus ile Gülek Boğazı'ndaki kaleleri ele geçirmek gayesiyle Çukurova'daki Üçok Türkmenleri'nin Memlûkler'e karşı mücadelelerini kuvvetle destekledi ve onlara arka çıktı. Şikârî, Gülek Kalesi'nin ele geçirildiğini bildiriyorsa da (*a.e.*, s. 116-117), Karamanlılar'ın burayı uzun müddet ellerinde tutamadıkları şüphesizdir. Neticede Alâeddin Bey'in Üçok Türkmenleri'ni tutması ve Tarsus üzerindeki ihtirasları onu ve haleflerini Osmanlılar'a karşı kuvvetli bir hâmi olan Memlûkler'den mahrum bıraktı.

Eretna Devleti Hükümdarı Alâeddin Ali Bey'in veziri Kadı Burhâneddin 782'de (1380-81) nâibliğe geçti; bir müddet sonra da Ali Bey'in oğlunu hal'edip hükümdarlığını ilân etti. Fakat diğer birçok Eretnalı valiler gibi Kayseri Valisi Cüneyd de Kadı Burhâneddin'in hükümdarlığını tanımadı ve Kayseri bölgesini başına buyruk bir şekilde idare etmeye başladı. 1383 yılında Cüneyd, Ürgüp'ü Karamanlılar'ın elinden almak için harekete geçtiyse de onlara yenilip esir düştü. Ertesi yıl Kayseri'yi eline geçiren Kadı Burhâneddin Develü'yü de almak istedi, ancak Alâeddin Bey bunu önlemek için Cüneyd'i hapisten çıkartıp Develü'yü ona verdiğinden Burhâneddin de burayı almak arzusundan vazgeçti. 1386 yılında Alâeddin Bey'in müfrezeler göndererek oymaklarını perişan bir duruma düşürdüğünü söyleyen bazı Moğol beyleri Burhâneddin'e Karamanoğlu'nun ülkesine bir yağma akını yapılması teklifinde bulundu ve bu teklif onun tarafından kabul edildi. Develü'ye gelindiğinde Osmanlı Hükümdarı Murad Hüdâvendigâr'ın Karamanoğlu'nun üzerine yürüdüğü haber alındı. Burhâneddin böyle bir du-

rumda Alâeddin Bey'e zarar vermenin kendisinden daha çok Osmanlı hükümdarının işine yarayacağını anlayıp hareketi durdurdu. Esasen Alâeddin Bey'den gelen bir elçi de bundan böyle Moğol oymaklarının incitilmeyeceği, Kayseri yörelerine akınlar yapılmayacağı ve Cüneyd'e yardım edilmeyeceği hakkında hükümdarı adına teminat vermişti. Kadı Burhâneddin'in tarihçisi Esterâbâdî, Alâeddin Bey'in sözünde ve anında durmayıp Cüneyd'i Kayseri yörelerinin yağmalanma ve yıkılmasına tahrik ettiğini yazmaktadır (*Bezm ü Rezm*, s. 313-314). Karamanlı-Osmanlı münasebetleri XIV. yüzyılda karşılıklı dostluk duyguları içinde başlamıştı. Alâeddin Bey'in Murad Hüdâvendigâr'ın kızıyla evlenmesi bu münasebetlerin güzel bir neticesi idi. Karamanoğlu'nun Osmanlı hükümdarına yazdığı mektupta "kalın başlık" olarak 100.000 akçe, 100 baş at, on katar deve, Türk kadifesi, Frenk kadifesi ile diğer kıymetli kumaşlar gönderildiği ifade edilmiştir (bk. Feridun Ahmed Bey, I, 104-105). Yine aynı husus ile ilgili olan nikâh akidnâmesinin 787 yılının Ramazan ayında (Ekim 1385) yazıldığı görülürse da (bk.a.e., I, 107), bunun 773'ten (1371-72) önce bir tarih olması gerekir. Çünkü tarihî takvimlerde Alâeddin Bey'in Murad Hüdâvendigâr'ın kızından olan oğlu Mehmed Bey'in 773'te doğduğu bildirilmektedir. Alâeddin Bey'in bu hanımının adı Melek Hatun olup kendisine Nefîse Sultan da denilmektedir. Lârende'de yaptırmış olduğu 783 (1381-82) tarihli medrese Karamanlı mimari eserlerinin en önemlilerinden biri sayılır. Melek Hatun, Alâeddin Bey'in en büyük oğlu Mehmed ile Karaman'ın anneleri idi.

Fakat bu iyi münasebetler fazla sürmedi ve Hamidoğulları'na ait topraklara hâkim olmak gayreti yüzünden bozuldu. Kendilerini Selçuklular'ın vârisleri sayan Karamanlılar, Osmanlılar'ın kuvvetlenmelerini ve bilhassa Anadolu'da toprak kazanmalarını istemiyorlardı. Hatta Karamanoğulları'nın Ankara şehrinin Orhan Bey'in eline geçmesinden memnun kalmadıkları, Orhan Bey'in ölümü üzerine (768/1366-67) ahileri tahrik ederek Osmanlı muhafız kuvvetini şehirden çıkarttıklarına dair bir rivayet vardır (bk. Neşri, I, 189-193; Hoca Sâdeddin, I, 67; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, 160-161). Fakat bu rivayet doğru olsa bile Ankara'nın zaptı iki taraf arasında herhangi bir ihtilâf yaratmamıştı. Buna karşılık Murad Hüdâvendigâr'ın ikna yolu veya

tehdit ile Hamîdoğlu Hüseyin Bey'den ülkesine ait bir kısım toprakları satın alması, dostça münasebetlerin bozulmasına yol açtı. Alâeddin Bey, Osmanlı hükümdarının Rumeli'de seferde bulunmasını fırsat bilip Karaağaç, Eğirdir (Eğridir) ve Yalvaç şehirlerini işgal etti. Bu işgal esnasında yağmaların da yapıldığı, çok sayıda hayvan sürüldüğü anlaşılıyor. Alâeddin Bey bu yerleri ewelce Hamîdoğlu'ndan satın almış olduğunu iddia ediyordu. Karaman hükümdarının Hamîdoğlu'nun telkini üzerine bu yerleri işgal ettiği şeklinde de bir rivayet vardır ki doğru olabilir. Murad Hüdâvendigâr haklı olarak bunu savaş sebebi saydı ve Karaman ülkesine sefer açtı (1386). Alâeddin Bey, Murad Hüdâvendigâr'ın böyle bir harekette bulunacağını tahmin etmemişti. Barış yapmak için birbiri arkasından iki elçi gönderdi ise de Osmanlı hükümdarı verdiği karardan dönmedi. Bahar gelince ordusunun başında Karaman ülkesine yürüdü. Kalabalık (rivayete göre 70.000), bakımlı, donatımlı ve disiplinli olan bu orduda sayısı hiç de az olmayan hıristiyan hükümdarların kuvvetleri de vardı. "Beni gazâ etmekten alıkoydu" diyerek Karamanoğlu'na kızan Murad Hüdâvendigâr ile çevresindeki ülemâ ve şeyhler, müslümanlara karşı sevkedilen orduda hıristiyan askerlerinin bulunmasında dinî bakımdan bir mahzur görmemişlerdi. Alâeddin Bey de kalabalık bir ordu topladı, ancak bu ordu sayıca, donatımca ve mânevî kuvveti bakımından Osmanlı ordusunun gerisinde kalıyordu. Karaman ordusunda Orta Anadolu'daki bütün Moğollar yer almışlardı. Bu Moğollar ile Turgutlu, Bayburtlu, Varsak ve diğer birçok Türkmen oymaklarına mensup çok sayıda askerden meydana gelen Karaman ordusu Osmanlı askeri tarafından kolayca bozguna uğratıldı. Muharebenin Konya'ya iki konak mesafedeki Efrenk (Frenk) Yazısı denilen yerde yapıldığı anlaşılıyor. Kazanılan zaferle ilgili olarak Celâyir Sultanı Ahmed'e gönderildiği söylenen mektupta, savaşın 5 Şewal 788 (30 Ekim 1386) Çarşamba günü yapıldığı kaydedildiği gibi (bk. Feridun Ahmed Bey, 1, 111), bu sefer münasebetiyle sürsat olarak nüzül* ve zahire hazırlamaları için kadılara gönderilen tevkî'ler de 788 yılı Ramazan ayının sonlarında yazılmıştır (bk. a.e., s. 110). Bu sefer hakkında en mufassal bilgiyi veren Neşrî de seferin tarihi olarak aynı yılı veriyor (*Cihannümâ*, 1, 218, 219). Halbuki İ. H. Uzunçarşırı

lı seferin 788'de değil 789'da (1387) yapıldığını kabul ediyor (*Osmanlı Tarihi*, 1, 249). Gerçekten, savaşın kasım ayının ortalarından sonra yapılmış olması Osmanlı savaş geleneklerine pek uygun düşmüyor. Bilindiği üzere Osmanlı seferlerinde kasım ayı girerken sefere son verilir, askerler ya ülkelerine dönerler veya kendilerine tahsis edilmiş kışlaklara çekilirlerdi. Bununla beraber elde daha kuvvetli reddedici deliller olmadığı için muharebenin kaynaklarda gösterilen tarihte yani 788 yılında yapıldığını kabul etmek daha uygun görünmektedir. Savaşın sonra Osmanlı ordusu bir müddet Konya'yı kuşattı ve Murad Hüdâvendigâr kızının araya girmesiyle tek-lif edilen barışı kabul etti. Buna göre Beyşehir Osmanlı idaresine geçti (bk. Neşrî, 1, 234). Çağdaş müellif Esterâbâdî, Osmanlı hükümdarının Karamanoğlu'na ait olan Eğirdir'i fethettikten sonra geri döndüğünü bildirir (*Bezm ü Rezm*, s. 312-314).

Ancak, karısı ve bilhassa şartlar dolayısıyla tehlikeyi ucuz atlatan Alâeddin Bey mücadeleyi bırakmadı. Murad Hüdâvendigâr'ın Kosova'da şehid olduğunu (1389) haber alınca Beyşehir'i zaptettiği gibi Batı Anadolu beylerini de yeni hükümdarla mücadeleye teşvik etti. Fakat Bayezid yaklaştığı zaman onunla savaşmaya cesaret edemeyip Ermenek'e çekildi ve oradan kayınbiraderine elçi gönderip barış istedi. Osmanlı hükümdarı onun bu isteğini yerine getirdi. Beyşehir'ne bağlı Köşk Bükü köyünün batısındaki yerler Osmanlılar'a ait olmak üzere barış yapıldı (1391). Buna göre Seydişehir ile Bozkır yörelerinin Osmanlılar'a verilmiş olması herhalde bahis konusu değildir. Bu arada Alâeddin Bey Kadı Burhâneddin'le de iyi geçinemedi; Kayseri yöresine düzenlenen tahrip ve yağma akınları ile Timur'a elçi gönderip bağlılığını bildirmesi, Kadı Burhâneddin'in Aksaray ve çevresindeki bazı kaleleri ele geçirmesine ve Karaman ilinde büyük bir yağmaya girmesine sebep oldu. Niğbolu Muharebesi sırasında (1396) Ankara'ya hücum eden Alâeddin Bey şehrin muhafızı Saru Temürtaş Bey'i esir aldı; ancak muharebenin kazanıldığını duyunca Osmanlı kumandanını kendi elçisiyle birlikte Bayezid'e gönderdiyse de Yıldırım Bayezid barış teklifini kabul etmeyip Karaman ülkesine yürüdü. Konya yakınlarında Akçay'da iki gün süren savaşta yenilen Alâeddin Bey Konya Kalesi'ne sığındı. Yıldırım Bayezid şehri ku-

şattı; kuşatmanın onuncu gününde Konyalılar, can ve mallarına bir şey yapılmaması karşılığında şehri Osmanlı hükümdarına teslim ettiler. Alâeddin Bey savaşarak kaçmaya çalıştı ise de yakalanarak kayınbiraderinin huzuruna götürüldü ve daha sonra da öldürüldü. Bu hâdisenin 800 (1397-98) yılında vuku bulduğu anlaşılıyorsa da hangi ayda olduğu hakkında bir şey söylemek mümkün değildir. Bayezid sadece Konya ile yetinmemiş, Lârende'yi aldıktan sonra Niğde'ye de yürüyüp burada bulunan Alâeddin Bey'in oğulları Mehmed ve Ali beyleri de esir alıp Bursa'da hapsedirmişti. Bu hareket ile Karaman Devleti'nin ova bölgesindeki Konya, Lârende, Niğde, Yavaş Kara Hisarı (şimdiki Yeşilhisar), Ilgın, Said-ili (Kadınhanı), İshaklu, Akşehir, hatta belki Seydişehir, Bozkır şehir ve yöreleri Osmanlı ülkesine katılmış, İç İli denilen dağlık bölge yani Ermenek, Mut, Silifke, Gülnar, Anamur, Hâdim ve Belviran yöreleri yine Karamanoğulları'ndan Alâeddin Bey'in yeğeni ve Süleyman Bey'in oğlu Şeyh Hasan'ın idaresine bırakılmıştır. Yalnız, bazı vekâyi'nâmelerde yazıldığı gibi, Kadı Burhâneddin'in elinde bulunan Aksaray'ın da bu sırada Osmanlı idaresine geçmiş olması kabul edilemez.

Alâeddin Bey şüphesiz cesur, enerjik, ihtiraslı bir hükümdardı; her istikamette toprak elde ederek Karaman ülkesini çok genişletmiş olduğu bir gerçektir. Bu sebeptendir ki Karaman beyleri, Memlük müelliflerinin onlar hakkında yazdıkları "Anadolu dağlarının hükümdarları" vasfından kurtulmuşlardı. Ancak Alâeddin Bey'in bu başarıları, bilhassa siyasî durumun pek müsait olmasından ve karşısında kuvvetli şahsiyetlerin bulunmamasından ileri gelmişti. Görüldüğü gibi Murad Hüdâvendigâr, Yıldırım Bayezid ve Kadı Burhâneddin gibi kuvvetli şahsiyetler çıkınca bunlar karşısında muvaffak olamamış, hatta aldığı yerler elinden çıkmış ve hayatını da kaybetmiştir. Alâeddin Bey'in halef ve seleflerinin çoğu gibi idare ettiği halka karşı şefkatle davrandığı söylenebilir. Şikârî'ye göre (*Karaman Tarihi*, s. 107, 113) Alâeddin Bey dört tekke ve yirmi bir han ile Mevlânâ'nın kabri üzerindeki Yeşiltürbe'yi yaptırmıştır. Onun birçok kaleyi zâviye haline sokup oralarda yoksullara ve yolculara sofraya hazırlattığı da bilinmektedir. Alâeddin Bey, Lârende'de hisarın doğusunda bir cami ile bir türbe inşa ettirmişti. Şikârî, Osmanlı ku-

ALÂEDDİN BEY CAMİİ

Bursa Kalesi içinde
Türk devrinin ilk eseri olan cami.

mandanı Gedik Ahmed Paşa'nın saray yerine bir hisar yaparken malzemesinden istifade etmek için, diğer birçok camiler gibi bu camiye de yıktırdığını ileri sürmektedir (a.e., s. 112). Ona göre bu cami eşi görülmemiş bir eser idi. Ancak cami harap olmakla beraber 1476 yılında mevcut idi ve II. Bayezid devrinde yeniden kullanılmaya başlanmış, sonra yok olup gitmiştir (bk. Konyalı, s. 255-256). Alâeddin Bey'in güzel bir sanat eseri olduğu anlaşılan türbeme ise harap bir durumda da olsa günümüze kadar gelmiştir. Alâeddin Bey, bunlardan başka 1370 yılında bir zâviye de yaptırmıştı. Bu zâviyenin kitâbesinde, diğer kitâbelerde olduğu gibi, Ebû'l-feth unvanı ile anılmaktadır (bk. Konyalı, s. 231). Bu zâviyeye ait vakfiye de günümüze kadar gelmiştir (bk. a.e., s. 252, 254). Alâeddin Bey babası Halil Bey gibi tahsilli bir hükümdardı. Şair Yârcânî'ye *Şehnâme* tarzındaki *Karamannâme*'yi yazdıran odur. Kaybolmuş olan bu eserin bazı ilâveler yapılarak mensur tarzda Şikârî tarafından Türkçe'ye tercüme edildiği bilinmektedir. Fakat bu tahsilli hükümdarın Türk kültür ve edebiyatına eser veya eserler kazandırılmasında gayret gösterdiğine dair hiçbir delil yoktur. Para kestirip kestirmede kesin olarak bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Feridun Ahmed Bey, *Münşeâtü's-selâtin*, İstanbul 1274, I, 90-91, 95-96, 101-103, 104-107, 108, 110, 111, 113; Esterâbâdî, *Bezm ü Rezm* (nşr. Kilisli Muallim Rifat), İstanbul 1928, bk. Dizin, s. 43, 48, 312-314; Şikârî Ahmed, *Karaman Tarihi* (haz. Mesut Koman), Konya 1946, s. 1-2, 61, 106-113, 116-117; Neşrî, *Cihannümâ* (Unat), I, 189-193, 215-235, 315-321; Hoca Sâdeddin, *Tâcü't-tevârih*, İstanbul 1279-80, I, 67-68, 103-108, 128-129, 131-133; J. Schiltberger, *The Bondage and Travels of Schiltberger* (trc. Hakluyt Society), London 1879, s. 32; *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler* (nşr. Osman Turan), Ankara 1954, s. 31-42; İ. Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Karaman Tarihi*, İstanbul 1967, s. 230-231, 233, 235, 252, 254, 255-256, 466; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 13-14; a.mlf., *Osmanlı Tarihi*, I, 160-161, 189-193, 245-247, 249, 265, 295-298; Halil Edhem [Eldem], "Karamanoğulları'na Dair Vesâik-i Mahkûke", *TOEM*, II/11 (1327), s. 709-711; Faruk Sümer, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, I, Ankara 1969, s. 125-126; a.mlf., "Karaman oğulları", *EJ²* (İng.), IV, 619-625; Nihal Atsız, "Hicri 858 Yılına Ait Takvim", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, IV, Ankara 1973, s. 256, 257; Mükrimin Halil Yınanç, "Bayezid I.", *İA*, II, 369-392; M. C. Şehâbeddin Tekindağ, "Karamanlılar", *İA*, VI, 316-330.

Âşıkpaşazâde ve Neşrî gibi erken Osmanlı devrini anlatan kaynaklar, Osman Gazi'nin oğullarından ve Orhan Bey'in kardeşi Alâeddin Bey'in Bursa Hisarı içinde bir mescid yaptırdığını ve evinin de bu mescidin yanında olduğunu bildirirler. Halen Alâeddin caddesinin sonunda bulunan caminin kapısı üstünde kâğıt üzerine yaldızla yazılmış 1306 (1888-89) tarihli bir levhada, ilk yapısının 726 (1326), ikinci yapısının 1278 (1861-62) tarihine ait olduğu ifade edilmektedir. *Bursa Vakfiye Defteri*'ndeki 733 (1332-33) tarihli vakfiyesinden Çatalburgaz ve Fotra adlı köylerin bu mescide vakfedildikleri öğrenilmekte ve böylece Alâeddin Bey Mescidi'nin (veya cami) Bursa'nın 1326'da fethinden çok kısa bir süre sonra yapıldığı anlaşılmaktadır.

Alâeddin Bey Camii, Bursa'da çok büyük zararlara sebep olan 1 Mart 1855'teki zelzelede hayli hasar görmüş, bu arada son cemaat yeri revakı da yıkılmıştır. 1278'de (1861-62) yapılan tamirinde, cami bazı kısımları değiştirilip revakı yeniden yapılmak, cephesine Türk sanatına çok yabancı üçgen biçiminde bir alınlık eklenmek ve herhalde kısmen yıkılan minaresi tamamlanmak suretiyle ihya edilmiştir. 1960 yılında Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu tarafından bir tamir yaptırılmış ise de 1278 tamirinde esas mimariyi bozan bazı unsurlar kaldırılmamış, orijinal biçime dönmeye gayret edilmemiştir.

Cami, içten 8.13×8.30 m. ölçüsünde kare planlı bir yapıdır. Girişte dört sütunlu ve üç bölümlü bir son cemaat yeri vardır. Sol taraftaki minarenin kürsü kısmı son cemaat yeri duvarına gö-

mülmüştür. Revak sütunlarının başlıkları devşirme Bizans başlıklarıdır. Bunlardan iki yanlardaki Bizans-İyon tipi, ortadakiler ise oymalı sepet biçimi başlıklarıdır. 1855 zelzelesinde yıkıldıktan sonra eskisine göre daha değişik biçimde alınlıklı olarak yapılan son cemaat yeri, 1960 tamirinde de bu esaslar dahilinde restore edilmiş, alınlık kaldırılmış, iki yan bölüm aynalı tonozlar, orta bölüm ise küçük bir kubbe ile örtülü kalmıştır. Kasnaksız bir kubbenin örttüğü harim* kısmının zemini zamanla yükseldiğinden gerçek nisbetler kaybolmuştur. Yuvarlak gövdeli tuğla minarenin şerefe çıkması tuğladan kaba mukarnaslarla sağlanmıştır. Bu mukarnasların üst kenarından itibaren minarenin yenilenmiş olduğu tahmin edilebilir. Caminin içinde herhangi bir süsleme olmadığı gibi kapı, mihrap vb. unsurlar da gayet sadedir. Minberi ise Mevlvihane'den getirilmiştir. Dış duvarlarda taşların etrafları tuğlalarla çerçeveselenmek suretiyle renkli bir görünüm elde edilmiştir. Yan cephelerde 1278 tamirinde bozulan esas pencerelerin tuğla kemer kalıntıları görülür. Bu tamirde yapılan taş söveli ve yuvarlak kemerli pencereler caminin mimarisine çok yabancı kalmaktadır. Ayrıca bugün mevcut caminin batısında bir de hamamı vardı. Bursa'nın en eski hamamlarından olan bu yapı 1519'da 3900 akçe sarfedilerek tamir edilmiş, fakat XVII. yüzyıldan itibaren terkedildiği için harap olmuştur. Avlu duvarına bitişik sivri kemerli çeşmesi ise 1960'ta restore edilerek korunmuştur. Bursa'da yine kale içinde Kaplıca Kapısı'nın hemen iç tarafında Alâeddin Bey'in bir mescidinin daha olduğu biliniyor ise de bugün yeri bile belli değildir.

Alâeddin Bey Camii, Bursa'da Türk hâkimiyetinin ilk eseri ve işareti olarak

Alâeddin
Bey Camii
ve tuğladan
yapılmış
minaresi-
Bursa

